

Kényszervallatások az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt

BAKONYI Mária

A kényszervallatás a magyar büntetőjogi szabályozás szerint is büntetendő és a nemzetközi egyezményekben meghatározott kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába is ütközik. A kényszervallatás bizonyításának nehézségeit követően a kínzás tilalmának megsértése miatt indult ügyek esetében az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának általános elveit, valamint két konkrét ügyet ismertetek. A kényszervallatás okainak keresése során megpróbálok választ adni arra a kérdésre, hogy miért is kerül sor a mai napig e jogilag tiltott módszer használatára.

Már a rabszolgotartó társadalmakban is tisztában voltak a kényszervallatás lényegével (a vallomás kínzással, erőszakkal, fenyegetéssel befolyásolható), de a haladó gondolkodók talán a módszer „kétélűségével” is (azt fogja tartalmazni, amit a kihallgató vár, s nem feltétlenül azt, ami igaz). A későbbi évszázadok csak annyi fokozatos változást hoztak, hogy a kényszervallatás elvesztette legális alapjait, illegális formái azonban a mai napig virágoznak. Napjainkban is közismert, hogy a kihallgatott személynek okozott fizikai fájdalom, valamint a vele szemben alkalmazott fenyegetés a vallomását nagymértékben befolyásolhatja, mindez pedig alkalmas arra, hogy a vallomás olyan legyen, amelyet az eljáró hallani akar.

Bármilyen törekvések voltak is a kínzás, az embertelen, megalázó, lealacsonyító bánásmód kiirtására, a mai napig vívjuk ezt a harcot, hol kevesebb, hol több sikerrel. Tudunk róla, és ezért is emeljük fel a szavunkat ellene. A konkrét sérelmeken túl a kényszervallatások miatt az adott államot is „megbélyegzik”, az e módszerrel élő országok ellen folyó nemzetközi eljárások egyfajta „stigmatizáló” funkciót töltenek be, s ez nem pusztán a tiltás érvényesülését szolgálja: a kínzás, valamint a megalázó bánásmód tilalma feltétlen parancs, a nemzetközi kapcsolatokban *ius cogens*, olyan civilizációs vívmány, amely túlmutat a jog világán. Rendkívül súlyos vád egy állam ellen, ha állampolgárai akaratát fizikai kényszerrel vagy fenyegetéssel törli meg a kihallgatás során. Ha az ilyen eljárások rendszeressé válnak, az adott állam egyre inkább „szalonképtelen” lesz a nemzetközi közösség szemében. A kínzás a nyugati világban manapság kulturális tabu.

A magyar büntetőeljárás bizonyítási rendszere csak igen csekély mértékben kötött, általában szabadon felhasználható a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási eljárás. A bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje, egy gátja azonban mégis van ennek, mégpedig az, hogy nem értékelhető bizonyítékként az

olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.¹

Ha tehát a hatályos magyar büntetőeljárás törvényben és a nemzetközi szabályok alapján előírt tiltások ellenére „készülnek el” a vallomások, akkor tulajdonképpen annak a veszélye áll fenn, hogy a vallomást kirekesztik a bizonyítékok sorából, és eljárás is indulhat a strasbourgi bíróság előtt az állam ellen, ahol a módszer alkalmazásának „jogosságát” a kormány képviselőjének kell igazolnia.

Nemzetközi egyezmények

Az 1945 után megalkotott univerzális és szektorális nemzetközi jogi egyezmények kategorikusan tilalmazzák a kínzás minden formáját. A második világháborút követően az Egyesült Nemzetek Szervezete 1948-ban az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatának² 5. cikkében, valamint az 1966-ban elfogadott Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának³ 7. cikkében lényegében azonos módon írja elő, hogy „senkit nem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni.”⁴ Hasonló a megfogalmazása a hazánkban az 1993. évi XIII. törvénnyel kihirdetett 1950. november 4-én elfogadott római egyezmény,⁵ továbbá az 1978-ban hatályba lépett Amerikai emberi jogi konvenció – amely az amerikai kontinensre vonatkozik – és az 1981-től hatályos – az afrikai kontinens területét lefedő – Ember és népek jogainak afrikai chartája előírásainak.⁶ Az ENSZ közgyűlése 1975-ben nyilatkozatot, majd 1984-ben külön egyezményt fogadott el a kínzás tilalmáról, amelyet hazánk 1988-ban ratifikált.⁷

A nemzetközi rezsím szerves részét képezik azok a szervezetek – például az Emberi Jogi és Kínzás Elleni Bizottság,⁸ amelyet az 1988. évi 3. törvényerejű rendelettel kihirdetett ENSZ-egyezmény 17. cikke hozott létre, vagy az 1995. évi III. törvénnyel hazánkban is kihirdetett, a kínzás és az embertelen büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló egyezmény 1. cikke értelmében létrejött bizottság⁹ –, amelyeket a fenti normákat sértő állami gyakorlat megakadályozására hoztak létre.

1 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (Be) 78. § (1)–(4) bek.

2 1948. december 10-én fogadta el az Egyesült Nemzetek Szervezete az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát.

3 A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát 1966. december 16-án fogadta el az Egyesült Nemzetek Szervezete.

4 Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya, 7. cikk

5 Hivatalos nevén: Emberi Jogok Európai Egyezménye – az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről.

6 A charta Banjul-akta néven ismert, mert 1981-ben Banjulban (Gambia) fogadták el.

7 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.

8 Az Emberi Jogi Bizottság rövidítve: HRC, a Kínzás Elleni Bizottság rövidítve: CAT.

9 Az Európa Tanács Kínzás Elleni Bizottsága (CPT).

A hazai szabályozás néhány értelmezési kérdése

A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény – új Btk. – a XXVIII. fejezetében, a *hivatali bűncselekmények* között a 303. § (1) bekezdésében szabályozza a kényszervallatás büntetését. Eszerint az a *hivatalos személy*, aki annak érdekében, hogy más vallomást vagy nyilatkozatot tegyen, illetve ne tegyen, *erőszakot, fenyegetést* vagy *más hasonló módszert* alkalmaz, akár 5 éves szabadságvesztéssel számolhat. A bűncselekmény minősített esete súlyosabban is büntetendő, ha a kényszervallatást *csoportosan* követik el.¹⁰ A kényszervallatás *előkészülete* is büntetendő.¹¹ Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a csoportosan elkövetett kényszervallatás büntetése elkövetésének körülményeit a vádirat benyújtásáig a hatóság előtt feltárja.¹²

A kényszervallatás büntette tényállási elemei közül elsősorban a bűncselekmény elkövetőjeként számításba vehető személyekkel és az ún. sértettekkel kapcsolatban tennek megállapításokat, valamint az elkövetés módszereit tekintem át, amelyek az adott téma szempontjából fontosak. A kényszervallatás büntetése *elkövetője* olyan *hivatalos személy* lehet, akinek kihallgatási joga van, hatáskörébe tartozik vallomások felvétele, illetve rögzítése.¹³ Ezen személyek általában a nyomozó hatóságok tagjai, például rendőrök, vizsgálók, NAV-nyomozók, de lehetnek ügyészek és bírók is. Az a személy pedig, akit kihallgatnak – büntetőeljárásbeli pozícióját tekintve – vagy gyanúsított, vagy tanú. (Természetesen lehet szakértő is – ilyenrel nem találkoztam, de nem kizárt.)

A törvényi tényállásban meghatározott *elkövetési módok*:

1. *Erőszak*: Az erőszak fogalmát a törvény nem határozza meg, azonban a passzív alanyra gyakorolt fizikai ráhatást jelenti, amely alkalmas a kihallgatott személy akaratának hajlítására, arra, hogy ne a szabad akaratának megfelelő magatartást tanúsítson. A fizikai ráhatás irányulhat a személy testére vagy azzal közvetlen kapcsolatban lévő dologra is. Az állandó bírói gyakorlat szerint a fizikumot vagy a pszichikumot érintő, rendszerint a fájdalom, a tehetetlenség érzését kihasználó olyan hatás, amely miatt a sértett nem tud elhatározásának megfelelően cselekedni.

2. *Fenyegetés*: a Btk. értelmező rendelkezése¹⁴ szerint: eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Kényszervallatásnál nem feltétel, hogy akár az erőszak, akár a fenyegetés akaratot törő legyen, az akaratot hajlító erőszak vagy fenyegetés is elég (amely alapján a kihallgatott nem az akaratának megfelelő vallomást teszi).

3. *Más hasonló módszer*, amely sem az erőszak, sem a fenyegetés kategóriájába nem sorolható, azonban a passzív alanyban pszichés, biológiai, fiziológiai hatásokat idéz elő, amelyek alkalmasak akaratának befolyásolására. Ez lehet jogtalan juttatások, kedvezmények, előnyök ígérete beismerés fejében vagy hátrány okozásának kilátásba helyezése. Ezen cselekményeknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a kihallgatott személy

10 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) 303. § (2) bek.

11 Btk. 303. § (3) bek.

12 Btk. 303. § (4) bek.

13 Polt (2013) 218.

14 Btk. 459. § 7. pont

nem megfelelő vallomástételre kötelezhető legyen, tehát az olyan, emberi méltóságot sértő kihallgatásmódok tartoznak ide, amely szituációkból a sértett menekülni igyekszik. Ebbe a kategóriába esik az éheztetés, a kifárasztás, az alvás vagy a víz megvonása.¹⁵

A cselekmény szándékosan követhető el, sőt a célzatból következően csak *egyenes szándékkal*. Az elkövető szándékának át kell fognia, hogy az általa alkalmazott elkövetési magatartás nélkül a passzív alany tett vagy nem tett volna vallomást vagy nyilatkozatot. A kényszervallatás *célzatos bűncselekmény*, az elkövető az erőszakot, fenyegetést vagy más hasonló módszert azért alkalmazza, hogy az eljárásban szereplő vallomást tegyen vagy ne tegyen. A vallomás az adott eljárásban jelentőséggel bíró tényekre vonatkozó közlés, a nyilatkozat pedig ennél szélesebb, lehet ez is tényre vonatkozó, de véleményt, észrevételt, indítványt is tartalmazhat.¹⁶ Abban az esetben, ha kényszervallatás miatt eljárás indul, a vizsgálat szempontjából teljesen lényegtelen, hogy a vallomás nem felel meg a valóságnak vagy – épp ellenkezőleg – az igazságot tartalmazza.¹⁷

A bizonyítás nehézségei kényszervallatásoknál

A nyomozó ügyészségen végzett munkám során a következőket tapasztaltam a kényszervallatás miatt indult büntetőügyek nyomozásánál. Tény, hogy a súlyosabb bűncselekmények – emberölés, rablás, zsarolás, önbíráskodás stb., tehát amelyeknek a büntetési tétele aránylag magasabb – elkövetése miatt felelősségre vont gyanúsítottak vagy az ún. „sorozat-bűncselekmények” terheltjei esetében gyakrabban fordul elő kényszervallatás. Ugyanakkor a második ún. veszélyeztetett kategóriát az első büntényesek, illetve a büntetőeljárásban „tapasztalatlanok” alkotják, akik nincsenek még tisztában a büntetőeljárás-jogi szabályokkal, nem tudják, hogy jogszerű-e a velük szemben alkalmazott módszer, de azt tudják, hogy ebből a szorult helyzetből menekülni akarnak. Az erőszak alkalmazása, például a pofonütések, az ököllel való hasba vágás és a más jellegű bántalmazások is az esetek legnagyobb részében „csak” nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket okoznak. A bántalmazás során a rendőrök rendszerint ügyelnek arra, hogy ne maradjon külsérelmi nyom.

Amennyiben személyi szabadság korlátozásával járó kényszerintézkedés elrendelésére is sor került az elkövetett bűncselekmény súlyossága folytán vagy a gyanúsított személyében (is) rejlő körülmények miatt, a gyanúsított orvosi vizsgálaton esik át a fogdában, illetve a BV-intézetben való elhelyezése előtt. Nagy általánosságban elmondható, hogy csak a kirívóan durva sérülést okozó erőszak alkalmazása esetén kerültek (csupán) rögzítésre a már fogvatartott személy sérülései az orvosi dokumentációban, de akkor sem mindig. Olyan is előfordult – mivel a fogvatartott személynek panaszja nem volt –, hogy nem is került sor „alapos”, tehát a teljes testet magában foglaló vizsgálatra.

A Magyar Helsinki Bizottság 2015-ben *Lejt a pálya – a hivatásosok által elkövetett bántalmazások* címmel összefoglaló anyagot adott ki. Eszerint a CPT¹⁸ a 2009-ben, Ma-

15 Polt (2013) 218.

16 Blaskó et al. (2013) 630.

17 Uo.

18 Az Európa Tanács Kínzás Elleni Bizottsága.

gyarországon tett látogatásáról szóló jelentésében már rámutatott: az orvosi vizsgálatok alatt „minden esetben halló- és látótávolságon kívül kell tartózkodjon a felügyeletet ellátó a rendőr [sic!] – kivéve, ha az egészségügyi személyzet kifejezetten ennek ellenkezőjét kéri.”¹⁹ Ennek ellenére rögzítették: „a rendőrök gyakorlatilag valamennyi fogvatartott egészségügyi vizsgálatán jelen vannak, függetlenül attól, hogy azt rendőrségi fogdában vagy külső kórházban, független szakértői vélemény beszerzése érdekében végzik”.²⁰ Az ajánlások végrehajtására kiadott ORFK-utasítás a felügyelettel folytatott orvosi vizsgálatokat főszabályként, nem pedig kivételként határozta meg.²¹

A Magyar Helsinki Bizottság által beszerzett információk szerint az orvosi vizsgálatok egyes esetekben a megpanaszolt rendőr jelenlétében zajlanak, és előfordult olyan is, hogy az orvosi vizsgálat után is folytatódott a bántalmazás.²² A rendőrségi fogdában való elhelyezés előtt a fogvatartottat rendőr orvos vizsgálja meg, aki nem igazán tekinthető függetlennek a rendőrségtől, bár a Magyar Helsinki Bizottság 2014-es kutatása szerint a bíróságon, ügyészségen, rendőrségen dolgozó szakemberek többsége úgy vélte, hogy *a függetlenség hiánya nincs hatással arra, hogy az orvosok miként rögzítik a sérüléseket, hogyan látják el szakmai feladataikat*. Ennek ellenére a Magyar Helsinki Bizottság kérdőíves felmérése e tárgykörben mást mutatott.²³

A sérült fogvatartottnak ilyen körülmények között nem igazán volt/van lehetősége elmondani az őt ért bántalmazást, hiszen a jelen lévő, felügyeletet ellátó személyek részéről ekkor még mindig retorzió érheti, mert akik a rendelőben a felügyeletét végzik, ugyanolyan egyenruhások, illetve ugyanannak a rendvédelmi szervnek az alkalmazottai, akiknek a tagjait a fogvatartott saját magával szemben agresszív fellépéssel „vádolja”. Nagy problémát okozott, hogy a személy, akit vallomásának kikényszerítése céljából megvertek, amelynek következtében sérülései keletkeztek, szabadon bocsátása után nem fordult *azonnal* orvoshoz. Volt, aki még szabadon bocsátásának órájában vagy néhány óra múlva, de olyan is előfordult, aki bántalmazása másnapján fordult orvoshoz, ugyanakkor néhány nap elteltével kiállított orvosi látletelek is előfordulnak. Ilyenkor a rendőrök részéről soha nem maradt el az észrevétel, miszerint a személyt a szabadon bocsátását követően mások is megverhették, és például saját maga is beverhette a fejét vagy törhette el a bordáit.

Az orvosi látletelek alapján előterjesztett igazságügyi orvosszakértői véleményekkel csak abban az esetben tudtunk kezdeni „valamit”, ha a nyomozás bizonyítottság hiányában történő megszüntetéséről döntöttünk. Az olyan kitételek miatt, amelyek szerint orvosszakértői módszerekkel „kétséget kizáróan nem lehetett megállapítani, hogy a feljelentő sérülése a rendőr bántalmazása következtében alakult-e ki”, nem zárható ki az erőszak alkalmazása. Visszatérő megállapítás, hogy „a sérülések keletkeztek a rendőr által alkalmazott testi kényszer során is, de nem kizárt, hogy a sértett által előa-

19 Magyar Helsinki Bizottság (2015) 6.

20 Uo.

21 22/2010. (OT 10.) ORFK utasítás

22 Ekkor már van orvosi dokumentáció, és innentől kezdve az „ami nincs a papíron, az a személyen sem volt” elve működik.

23 Magyar Helsinki Bizottság (2015) 6.

dott módon keletkeztek”, vagy „a feljelentő sérüléseiről nem lehetett megállapítani, hogy a kihallgatást megelőzően, a kihallgatás során vagy azt követően jöttek létre”. Így a legtöbb ügyben nem lehetett vádat emelni.

A fenyegetésekkel kapcsolatban általánosságban elmondható, hogy azok még annyira sem megfoghatók, mint az erőszak alkalmazása. Ha a kihallgatás „normál” esetét vesszük alapul: van egy kihallgató és van egy kihallgatott. Az eljárásban lesz egy állítás és lesz egy tagadás, ilyen körülmények között nem igazán bizonyítható, hogy történet-e presszió alkalmazása. A kihallgatás eléggé feszült hangulatú: a kihallgató beismerő vallomást szeretne hallani, a kihallgatott pedig hallgat vagy tagad. Feloldhatatlan ellentét.

Az általában „csendőrpertuban” elhangzó fenyegetések – például „ha nem mondd el, hogy te követted el a bűncselekményt, őrizetbe veszek, és előzetes letartóztatásba kerülsz, ott aztán gondolkodhatsz” vagy „elvesszük a gyerekedet, és állami gondozásba kerül, majd felneveli a magyar állam” – hihetőségét a körülmények nagyban befolyásolják. Van-e reális esélye az őrizetbe vételnek és az előzetes letartóztatásba helyezésnek, de még ezek sem döntő körülmények, mert történhet ilyesmivel való fenyegetés akkor is, ha a kilátásba helyezett „hátrány” alkalmazására még esély sincs, csak az érintett nincs tisztában ezzel. A kihallgató ezzel nyomatékosíthatja, némileg „durva stílusban” a kihallgatottban azt, hogy mi történik vele, ha „nem működik együtt a hatósággal”.

A fenyegetés egyébként a már korábban büntetőeljárás alatt állt személyekkel szemben nem szokott eredményre vezetni, fiatalkorúaknál, fiatal felnőtteknél, első büntetésnél inkább hatásos. Más hasonló módszernél a kihallgatás meg-megszakítása, majd újbóli foganatba vétele a terhelt, illetve a tanú kifárasztására irányul. Ugyanazon kérdésekre mindig egyformán válaszolni még egy igazat mondó személy számára is nehéz, belekeveredhet a válaszokba, és önellentmondásba kerülhet, ez viszont a nyomozás szempontjából a későbbiekben hátrányos lehet.

A kényszervallatás hivatalból üldözendő, tehát ha bármely hatóság hivatalosan tudomást szerez róla, kötelessége feljelentést tenni. A gyakorlatban ez azonban úgy néz ki, hogy a sértettet tájékoztatják arról, hogy írásban saját maga tegye meg a feljelentést. Ilyenkor persze más az ügy indulása: ha egy olyan személy tesz feljelentést, aki gyanúsított (és az ügyben tett beismerő vallomását negligálná ezzel) vagy tanú (aki a már megtett vallomását szeretné visszavonni), az ügyben nyomozást folytatókban is kétely merül fel, hogy az illető miért is teszi azt meg. Amikor ilyen váddal illetik a nyomozó hatóság tagjait, bennük is felmerül a kérdés, hogy mennyi ennek a valóság-alapja, és bármennyire is elítélendő, megnézik, *kinek* a szájából hangzik el a súlyos vád. A kényszervallatás miatt indult büntetőeljárásban a bekötött szemű Iustitia kezében lévő mérleg egyik serpenyőjében az egyik vallomás olyan személytől származik, aki „hatalommal” rendelkezik, az igazságszolgáltatásban dolgozik, míg a másik serpenyőben található vallomás egy bűncselekmény gyanújával terhelt személy nyilatkozata vagy egy tanú vallomása.

Összefoglalva: nem minden kényszervallatás miatt tesznek feljelentést a sértettek, a bűncselekménynek magas a latenciája, „kiegyenlítetlen erőviszonyok” jellemzők az ügyben, bizonyítékok – főként tanúk – nem mindig állnak rendelkezésre, ha pedig

mégis, vagy bűntársak, vagy hozzátartozók jönnek szóba, akiknek a vallomása nem tekinthető elfogulatlanak. Az orvosi látélet és az az alapján készített igazságügyi orvosszakértői vélemény – az ismertetett okok miatt – némileg aggályos.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: bíróság) gyakorlatát általánosságban áttekintve a 3. cikk megsértése miatt indult ügyekben a következő elvek és iránymutatások alakultak ki. A 3. cikk megsértése miatt indított ügyekben a bíróság több ítéletében is kimondta, hogy az emberi méltóság fundamentális alapjog, és annak megsértése semmiféleképpen nem tekinthető jogszerűnek.²⁴

Döntéseiben a bíróság elvi éllel rögzítette, hogy az állam még akkor sem lépheti túl az alkotmányos korlátokat, amikor az élet védelme érdekében lép fel. A 3. cikk a demokratikus társadalom egyik alapvető értékét védi. Az egyezmény még a legnehezebb körülmények között is – mint a terrorizmus vagy a bűnözés elleni harc – abszolút módon tiltja a kínzást vagy az embertelen, megalázó bánásmódot vagy büntetést. Az egyezmény és – a kiegészítő jegyzőkönyvekben szereplő legtöbb anyagi rendelkezéstől eltérően – a 3. cikk nem enged kivételt, s nem tesz lehetővé eltérő szabályozást még a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot esetét szabályozó 15. cikk alapján sem, sőt az emberiség elleni és háborús bűncselekmények körében is büntetni rendeli a kínzást.²⁵

Amikor a strasbourgi bíróságnak a 3. cikkben foglalt kínzás tilalma miatt kell döntést hoznia, *a bántalmazásnak el kell érnie a súlyosság egy minimális fokát ahhoz, hogy a 3. cikk hatálya alá essék.* E minimum megítélése relatív: az ügy körülményeitől, így a bántalmazás időtartamától, fizikai és lelki hatásaitól és – bizonyos esetekben – az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától is függ. *Szabadságától megfosztott személy esetében az olyan fizikai erő használata, amit a személy magatartása nem feltétlenül tesz szükségessé, sérti az emberi méltóságot és a 3. cikkben lefektetett jogot.*²⁶

A kínzás tilalma miatt indult ügyekben a bíróság több esetben is úgy ítélte meg, hogy ha egy személyt egészségesen vesznek őrizetbe, de szabadon bocsátásakor sérülések vannak rajta, akkor a beperelt államnak kell elfogadható magyarázattal szolgálnia a sérülések keletkezését illetően.²⁷ Szabadságától megfosztott személy esetében az olyan fizikai erő használata, amelyet a személy magatartása nem tett feltétlenül szükségessé, sérti az emberi méltóságot és az egyezmény 3. cikkében lefektetett jogot.²⁸ A bíróság azt is többször leszögezte, hogy abban az esetben, ha az állam szervei sikeresen emelnek vádat bántalmazás miatt, akkor is megállapíthatja a 3. cikk megsértését.²⁹ Megalázó bánásmód alkalmazása esetében azt vizsgálja a bíróság, hogy a bánásmód célja

24 Case of Selmouni v. France. Forrás: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":":25803/94"}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{). Case of A. and others v. the United Kingdom. Forrás: <http://ejil.talk.org/european-court-decides-a-and-others-v-united-kingdom>. Case of Tomasi v. France. Forrás: www.refworld.org/docid/3ae6b70210.html.

25 Balogh kontra Magyarország, 47940/99. számú kérelem.

26 Case of Tekin v. Turkey. Forrás: <http://kuria-birosag.hu/hu/ejeb/tekin-torokorszag-elleni-ugye-2249693>.

27 Balogh kontra Magyarország, 47940/99. számú kérelem.

28 Case of Tomasi v. France. Forrás: www.refworld.org/docid/3ae6b70210.html.

29 Uo.

az érintett személy megalázása, illetve lealacsonyítása volt-e, azonban ilyen cél hiánya nem zárja ki teljes bizonyossággal a 3. cikk megsértését.³⁰

Tóth Mihály szerint a strasbourggi gyakorlat tükrében is elengedhetetlen, hogy a hazai hatóságok alaposan, részletesen és elfogulatlanul vizsgálják ki a hatóságokkal bármely okból konfrontációba kerülő személyek panaszait. Elmarasztalásaink ugyanis – amelyek gondolatmenete egyébként e körben számunkra némileg szokatlan – a kivizsgálás hiányosságai vagy a nem kellően hatékony jogorvoslat biztosítása esetén magára az alapul szolgáló jogsértésre is kiterjednek. Az államot tehát a *kínzás tilalmának megsértése* miatt elmarasztalhatják akkor is, ha a kínzást állító panaszt nem megfelelően vizsgálták ki.³¹ Az általánosságok után pedig két konkrét ügy tanulságait osztom meg.

Balogh kontra Magyarország³²

Balogh 1995. augusztus 9-én egy nő és egy férfi társa kíséretében házaló kereskedőként szemet árusított Orosházán. Egy meghiúsult üzlet után néhány vásárló feljelentést tett a rendőrségen a három személy ellen, akik úgy hagyták el udvarukat, hogy nem adták vissza szénvásárlási utalványukat. Délután 17 óra 45 perc körül két helyi rendőr megállította Balogh teherautóját és arra utasította őt, valamint társait, hogy jelenjenek meg az Orosházi Rendőrkapitányságon. A kapitányságon két rendőr hallgatta ki Baloghot.

Balogh szerint kihallgatása során az egyik rendőr többször megütötte az arcát és a bal fülét, a másik rendőr pedig a vállára mért ütésekkel. Kihallgatás közben a rendőrök azt követelték, hogy Balogh mondja meg, hova rejtette az ellopott szénvásárlási utalványokat. Amikor kétórás kihallgatás után elengedték, két társa és további két helyi ismerősük a rendőrkapitányság földszintjén találkozott Baloghhallal, akinek bal arcfelén vörösés-kékes elszíneződések látszottak, bal fülének környéke is vörös volt, és arra panaszkodott, hogy bal fülére nem hall. Társainak azon kérdésére, bántalmazták-e a rendőrök, azt válaszolta, hogy „egy kicsit”.

Balogh 1995. augusztus 11-én – tehát két nappal a rendőrségi kihallgatást követően – ért haza Miskolcra, és ekkor kereste fel házi orvosát, aki azt tanácsolta neki, hogy menjen el a diósgyőri kórház fül-orr-gégészeti osztályára, ahol 1995. augusztus 14-én dobhártya-operációt végeztek Baloghon, akinek dobhártyája sérüléses szakadás (traumás perforáció) következtében károsodott. Az operációt végző orvos 1995. augusztus 16-án jelentette az esetet. 1995. augusztus 28-án Baloghot elbocsátották a kórházból, az ekkor kiállított zárójelentés *konkrét időpontra utalás nélkül* megállapította, hogy a kérelmező bal oldali dobhártyája sérülés következtében átszakadt.

A Csongrád Megyei Ügyészségi Nyomozó Hivatalnál kényszervallatás büntette miatt indított büntetőeljárásban a kirendelt igazságügyi orvosszakértő megállapította, hogy *nem zárható ki, hogy Balogh sérülése olyan módon keletkezett, ahogyan azt ő állította, ugyanakkor nem lehetett megállapítani, hogy Balogh fülén a szóban forgó sérülés kihallgatása előtt,*

30 Balogh kontra Magyarország, 47940/99. számú kérelem.

31 Tóth (2004) 289.

32 Emberi Jogok Európai Bírósága. Második szekció, 47940/99. számú kérelem, 2004. július 20.

kihallgatása alatt vagy pedig azt követően keletkezett. Legnagyobb mértékben az igazságügyi orvosszakértői véleményre figyelemmel a Csongrád Megyei Ügyészségi Nyomozó Hivatal bizonyítottóság hiányában a nyomozást megszüntette a rendőrökkel szemben.

A nyomozást megszüntető határozat ellen Balogh panaszt jelentett be, amely alapján a nyomozást megszüntető határozat hatályon kívül helyezésére, valamint az eljárás tovább folytatására került sor, és további nyomozati cselekmények elvégzését írták elő. Ezt követően ismét megszüntették a nyomozást. Ekkor azonban már nemcsak az igazságügyi orvosszakértői véleményben foglaltakra hivatkoztak, hanem arra is, hogy az incidensnek közvetlen szemtanúja nem volt, a Balogh mellett tanúskodó személyek pedig nem tekinthetők elfogulatlanoknak, a rendőrökkel lefolytatott szembesítések pedig nem vezettek eredményre. Balogh ezen nyomozást megszüntető határozat ellen panaszt nem jelentett be.

1998. április 22-én Balogh a Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Jogvédő Irodáját (a továbbiakban: NEKI) kérte fel, hogy ügyében eljárjon. A NEKI 1998 augusztusában egy újabb igazságügyi orvosszakértői véleményt szerzett be, amely szerint a dobhártyasérülés miatti átszakadást rendszerint a fülre mért ütés okozza. Ezen orvosszakértői vélemény alapján a NEKI panaszt jelentett be a Legfőbb Ügyészségen a Csongrád Megyei Ügyészségi Nyomozó Hivatal második nyomozást megszüntető határozata ellen, és az eljárás újbóli megindítását indítványozták. A Csongrád Megyei Főügyészség érdemben megvizsgálta a panaszt, és azt elutasította. A határozatban az érdemi vizsgálatra az a kitétel utalt, hogy „az iratokat alaposan áttanulmányoztam”, tehát nem indokolás nélkül, időntüliként lett értékelve.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága egyhangúlag elutasította a kormány előzetes kifogását, amely az egyezmény 3. cikke alapján benyújtott panasz tekintetében a hazai jogorvoslatok kimerítését hiányolta. A kormány egyébként tagadta az incidens megtörténtét, azonban nem adott elfogadható magyarázatot a sértett sérüléseire. A strasbourgi bíróság négy szavazattal három ellenében megállapította, hogy az egyezmény 3. cikkét megsértették. *Három bíró³³ különvéleményt csatolt az ítélethez, mert nem értettek egyet a bíróság többségével abban, hogy a hazai hatóságok megsértették az egyezmény 3. cikkét.* A bírák szerint kollégáik többsége a kamarában helyesen mutatott rá arra, hogy a bíróság jól megalapozott esetjoga szerint, amennyiben egy személyt egészségesen vesznek őrizetbe, de szabadon bocsátásakor sérüléseket találnak rajta, akkor az államnak kell elfogadható magyarázattal szolgálnia a sérülések keletkezését illetően, s hogyha ezt nem teszi meg, akkor az ügy egyértelműen a 3. cikk hatálya alá esik. A jelen ügyben azonban a körülmények teljesen eltérőek. A kérelmező elhagyta a kapitányság épületét, ahol állítólag bántalmazták. Az állítólagos incidens estéjén nem kért orvosi segítséget. Másnap sem. Csak két nappal később ment orvoshoz. A három bíró véleménye szerint nem a kormánynak kell magyarázatot adnia egy olyan sérülésre, amelyet a kérelmező a szabadon bocsátása és az orvoshoz fordulása közötti időszakban bármikor elszenvedhetett. A kérelmezőnek szabadon bocsátását követően azonnal jelentenie kellett volna a hatóságoknak sérüléseit, s késedelem nélkül orvosi szakvéleményt kellett

33 Baka, Jungwiert és Butkevych bírák csatolták különvéleményüket az ügghöz.

volna beszereznie. Ha valaki ezt elmulasztja vagy késedelmesen teszi meg, akkor el kell fogadni, hogy az ilyen személynek jelentősen csökken az esélye arra, hogy valószínűsítse fogvatartása alatt elkövetett bántalmazását, s nagyon nehéz, sőt lehetetlenné teszi a független nyomozó hatóság számára, hogy felderítse a valós tényállást. A bírák szerint ebben az ügyben pontosan ez történt, s szerintük ezzel a bíróság indokolatlanul kiterjeszti azt a sokkal szigorúbb felelősségi szabályt, amelyet a fogvatartás ideje alatt elszenvedett sérülések tekintetében kell alkalmazni a fogvatartás utáni időszakra, amelyről a hatóságok csak korlátozott információkkal rendelkeznek, s amely tekintetében a felelősségük sokkal korlátozottabb.³⁴

Daschner-ügy³⁵

Wolfgang Daschner frankfurti rendőrkapitány-helyettes volt 2002-ben. 2002. szeptember 27-én Magnus Gäfgen joghallgató iskolába menet elrabolta egy bankár fiát, Jakob von Metzler. Szeptember 29-én Magnus Gäfgen 1 millió euró váltságdíjat követelt a fiúért, és a gyermek szabadon bocsátását ettől tette függővé. A kért váltságdíjat a fiú szülei a rendőrök tanácsára ki is fizették, és a pénz átvételétől kezdve a rendőrök követni és figyelni kezdték Gäfgent. Szeptember 30-án egy utazási irodában az emberrabló joghallgatót a rendőrök elfogták. Magnus Gäfgen kihallgatására 2002. október 1-jén került sor. Ekkor a rendőrök már tudták, hogy bűntársai nincsenek, azonban továbbra sem volt információjuk arról, hogy a 11 éves fiút hová rejtette el Gäfgen.

A rendőrkapitány-helyettes – féltve az elrabolt fiú életét, és tartva attól, hogy esetleg éhen vagy szomjan hal, mire megtalálják – elhatározta, hogy kínzás kilátásba helyezésével beosztottjával, Ortwin Ennigkei főnyomozóval megfenyegetti a gyanúsítottat, hogy árulja el, hol rejtette el a gyermeket. *Daschner súlyos és példa nélküli dilemmában találta magát: döntenie kellett az elrabolt gyermek élete, valamint a gyermekrabló emberi méltósága között.* A kihallgatást végző főnyomozó ekkor már az összes törvényileg biztosított technikát igénybe vette, amelyek azonban nem vezettek eredményre, a gyanúsított hallgatott.

Daschner rendőrkapitány-helyettes utasítására Ortwin Ennigkei főnyomozó a következőkkel fenyegette meg Gäfgent: „Helikopterrel úton van egy kínzásspecialista, aki olyan fájdalmat fog neked okozni, amit korábban még soha nem éltél át [...] azt csinálunk veled, amit akarunk.” Sőt, azt is mondta: „Bezárunk egy cellába két hatalmas néger közé, akik szexuálisan érdeklődnek irántad.” A kínzással való fenyegetés alkalmazásával Gäfgen lelkiismeretére akartak hatni, illetve olyan kíméletre számítottak a részéről, amellyel az általa elrabolt fiú életét még megmentheti. A fenyegetések hatására Gäfgen megtört, azonban a szabadítási akció nem vezetett eredményre, mert a megadott helyen – egy erdőben – az áldozatot holtan találták a rendőrök, Gäfgen korábban meggyilkolta.

34 A késedelmes orvoshoz fordulással kapcsolatban Balogh azt állította, hogy az incidenst megelőzően nem volt dolga rendőrséggel és más hatósággal sem, ezért nem tudta, hogy sérülései miatt fontos azonnal orvoshoz fordulni, bár sérülései azonnali orvosi ellátást igényeltek volna, megalázottságot és szégyent érzett az eset miatt.

35 <http://de.wikipedia.org/wiki/Daschner-Prozess>

Wolfgang Daschner eljárását – a német precizításra és pontosságra figyelemmel – írásban dokumentálta, annak ellenére, hogy tisztában volt azzal, hogy *a módszer*, amelyet ebben az ügyben alkalmazott, *jogállami és törvényességi szempontból is erősen megkérdőjelezhető*. Az ügyészség ezen feljegyzésből szerzett tudomást a gyanúsított kihallgatása során alkalmazott fenyegetésekről, és 2003. január 23-án büntetőeljárás indult Wolfgang Daschner ellen alárendelt kényszer alkalmazására való felbujtás,³⁶ míg Ortwin Ennigkeit főnyomozó ellen hivatalos személy által elkövetett kényszer³⁷ miatt.

Magnus Gäfgen 2003. július 28-án életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték emberölés miatt. A Frankfurti Tartományi Bíróságon a Wolfgang Daschner és az Ortwin Ennigkeit elleni büntetőpernek hatalmas sajtóvisszhangja volt, és a két rendőrt nagy szimpátia övezte. A két rendőrt szimbolikus jellegű pénzbüntetésre ítélték: Wolfgang Daschnert 90 napi tétel (a napi tétel összege 120 euró), összesen 10 800 euró összegre, Ortwin Ennigkeitet 60 napi tétel (a napi tétel összege 60 euró), összesen 3600 euró összegre. Az eset kapcsán a német nyilvánosságban viták lángoltak fel az állami kényszer megengedhetőségének alkalmazása kapcsán: meghatározott dilemmák fennállása esetében a vallomás kikényszeríthető lehessen a büntetőeljárásban, és így alakult ki a „*Rettungsfolter*”³⁸ fogalma.

2005 júliusában az Emberi Jogok Európai Bíróságán a már elítélt Magnus Gäfgen emberi jogainak megsértése miatt eljárást kezdeményezett a német állam ellen. Panaszának alapja a Wolfgang Daschner utasítására alkalmazott kínzással való fenyegetés, és a kérelmező ezt úgy ítélte meg, hogy: „Németország második világháború utáni történelmében ez volt a legdurvább, ismertté és bizonyíthatóvá vált megsértése az emberi jogoknak és a kínzás tilalmának.” Gäfgen kérelmének célja az ellene indult ügyben a perújrafelvétel volt, mivel a bíróság nem megfelelő módon vette figyelembe – véleménye szerint –, hogy őt hátráltatták a tervezett védekezési stratégiájában.

A bíróság 2008. június 3-án elutasította Gäfgen panaszát, de rögzítette, hogy az egyezmény 3. cikkében meghatározott emberi jogai megsérültek, akkor is, ha a kínzással való fenyegetést nem minősítette a bíróság kínzásnak, csak „embertelen bánásmód”-nak. A bíróság álláspontja szerint a „mentő kényszer” mint bűnmegelőzési és felderítési módszer továbbra is kizárt, nem megengedhető. A bíróság szerint Gäfgen „megfelelő mértékű elégtételt” kapott azáltal, hogy emberi jogainak megsértését elismerték a német bíróságok azáltal, hogy a két rendőrt elítélték, ezért Gäfgen a továbbiakban *nem állíthatja azt, hogy ő egy sérelemnek az áldozata*, és ezért nem remélheti, hogy érvényesíteni tudja ügyében a perújrafelvételt.

Gäfgen a döntés ellen fellebbezést nyújtott be, így ügye az Emberi Jogok Európai Bíróságának Nagykamarája elé került. A nagykamara 2010. július 1-jén hozta meg döntését, és az előző fokon megállapítottakkal ellentétben *a német bíróságok részéről nyújtott elégtételt nem találta megfelelőnek*. A nagykamara többek között *kritizálta* a német bíróságok által a két rendőrrel szemben *kiszabott büntetéseket*, és azt állapította meg,

36 Verleitung eines Untergebenen zur Nötigung, StGB 357. § Abs. 1.

37 Nötigung im Amt (Nötigung in einem besonders schweren Fall). StGB 240. § Abs. 4. Nr. 3.

38 Magyar fordítása: 'mentő kényszer.'

hogy ezek a büntetések az enyhítő körülmények ellenére nem tekinthetők a 3. cikk megsértésére való megfelelő reakciónak.

Tekintettel arra, hogy az egyezményben szereplő egyik alapvető jognak,³⁹ az emberi méltóságnak a megsértéséről van szó, a büntetések nyilvánvalóan *aránytalanok* és „*súlytalanok*”. A nagykamara megállapítása szerint a *kiszabott büntetéseknek nincs megfelelő visszatartó ereje*, amellyel a jövőben a kialakuló nehéz helyzetekben az embertelen bánásmód tilalmának megsértését meg lehetne akadályozni.

A kényszervallatás okai

Kérdésként merülhet fel, hogy miért történik mindez. Miért van szükség a kihallgatók által alkalmazott erőszakra, fenyegetésre és más hasonló módszerekre? Miért gondoljuk azt, hogy a gyanúsítottból nem törvényes módszerrel kicsikart beismerő vallomás – mint a „bizonyítékok királynője” – megkönnyíti a helyzetünket a büntetőeljárásban? Több válasz is adható ezekre a kérdésekre, de értelmes, elfogadható magyarázat – szerintem – nincs. Nem mondhatom azt, hogy a büntetőeljárásban nem könnyíti meg a rendőrök, az ügyész és a bíróság munkáját, ha a terhelt beismerő vallomása rendelkezésre áll, mert ilyen esetekben mindenki kényelmesen hátradőlhet, és azt mondhatja, hogy felesleges a többi bizonyítékot beszerezni, hiszen a terhelt beismerte a terhére rótt bűncselekmény elkövetését. A nyomozó hatóságok tagjainak feladata többek között a bűncselekmények felderítése és azok elkövetőinek gyanúsítottként való felelősségre vonása a büntetőeljárás nyomozati szakában.

Amikor egy, a társadalmat nagyon felháborító bűncselekmény történik – például Pécssett, a pszichológusnő sérelmére, a közelmúltban elkövetett emberölés, Kaposváron a gyermekkorú Szita Bence brutális meggyilkolása a nevelőanyja és két hajléktalan által vagy szintén Kaposváron a trafikban megölt 20 éves lány stb. – akkor mi, a társadalmat alkotó egyének elvárjuk, hogy azonnal találják meg az elkövetőket, és példás büntetést szabjon ki a bíróság az ügyben. Sőt, ilyen esetekben majdnem mindig fellángolnak az indulatok a halálbüntetés visszaállítása kapcsán, sokan arra hivatkoznak, hogy ilyen és ehhez hasonló esetekben az elkövető nem érdemel semmifajta könyörületet, hiszen ő sem volt irgalmas áldozatához, és miért kellene még az állam pénzén etetni, legrosszabb esetben életfogytiglan.

Az említett esetekben a *társadalom különösen nagy elvárásokat támaszt* a bűnüldöző szervekkel szemben. Én azonban úgy vélem – más, előttem e tárgykörben megszólalt szakemberekkel⁴⁰ egyetértésben –, hogy vannak a társadalmi nyomáson kívül egyéb körülmények is, amelyek közrejátszanak abban, hogy a kényszervallatás jelenségével a mai napig szembe kell néznünk. A rendőrök *hierarchikus szervezetben*, tehát *alá-főlé rendelt-ségi viszonyban* dolgoznak, és egyesek úgy kompenzálják munkahelyi alárendeltségüket, hogy egy kihallgatás során – amikor ők vannak domináns szerepben – visszaélnek hatalmukkal, többek között erőszakot, fenyegetést vagy más hasonló módszert alkalmaznak.

39 Az eredeti szövegben: „Kernrechte”.

40 Például Bócz Endre, Németh Zsolt, Tóth Mihály.

A *parancsnokok hozzáállásán* is sok múlik. Ha a parancsnok elnéző ilyen esetben, sőt hallgatólagosan beleegyezik ezen módszerek alkalmazásába, az bátorítólag hat a rendőrökre. Ha eljárás indul a rendőr ellen, a „mundér becsülete” elv alapján kollégái és főként a parancsnok mellette tesz vallomást, és legközelebb ő majd viszonzozza ezt. A *statisztikai szemlélet*, hogy minél több ismeretlen elkövető ellen indult eljárásban kézre kerítsék az elkövetőt, szintén motiválja a rendőröket, néha erőteljesen negatívan. Számtalanszor előfordult már, hogy bírósági tárgyaláson arra hivatkozott a vádlott, hogy kihallgatás közben megverték azért, hogy gazdátlan, uratlan bűncselekmények elkövetését is elismerje – tehát olyan bűncselekményeket, amelyeknek akkor még nem volt meg az elkövetőjük. Ezáltal kevesebb lesz a felderítetlen bűncselekmények száma, és a mi közbiztonságérzetünk is jobb lesz. Az *igazságosztó szerepében való tetszelgés, az omnipotencia, a mindenhatóság hitének gondolatát* Németh Zsolttól vettem át, aki úgy látja, hogy a rendőrök már nyomozati szakban hajlamosak az ítélkező szerepében tetszelegni,⁴¹ sőt a büntetést valamilyen formában előzetesen végre is hajtják.

Természetesen a felsorolt okokat a teljesség igénye nélkül említettem, számtalan egyéb tényező is van, többek között az emberi személyiségben rejlő, agresszivitásra, brutalitásra való hajlam, amelyet teljes bizonyossággal nem lehet kiszűrni az alkalmassági vizsgán, és így védekezni sem lehet az ellen, hogy esetenként ilyen személyiségjegyű emberek felvételére is sor kerüljön. A magas latencia egyik oka, hogy mind a tanúk, mind a gyanúsítottak számtalan alkalommal hivatkoznak arra: azért nem tettek feljelentést, mert „nem látták értelmét”.⁴² Korábbi panaszai ugyanis rendre reakció nélkül maradtak, sőt esetleg számolniuk kellett hamis vád miatti felelősségre vonással is. Ugyanakkor a megtorlástól való félelem sem elhanyagolható tényező ennél a bűncselekménynél.

A rendelkezésre álló statisztika csak azokat az ügyeket tartalmazza, amelyek miatt feljelentést tettek, azonban bírósági szakban, amikor a „Miért nem tartja fenn a nyomozás során tett vallomását?” kérdésre a kihallgatott azt válaszolja – részletezve és sokszor valószínűsítve –, hogy meg nem engedett kihallgatási módszert alkalmaztak vele szemben, következtetni lehet arra, hogy a rendelkezésre álló statisztikai adatok csak a jéghegy csúcsát engedik látni. A kényszervallatások száma annak függvényében nő, illetve csökken, hogy az állam – a jogalkalmazó – tétlen, illetve megengedő magatartást tanúsít, vagy pedig keményen fellép.⁴³

A büntetőeljárásban a törvények maradéktalan betartására kellene törekedni, és jól felfogott érdekünkben – hogy ne kerüljünk emberi jogok megsértése miatt a strasbourgi bíróság elé, és ne a „folyamatosan megbélyegzett” országok számát gyarapítsuk – a kényszervallatás büntetettét valóban annak súlya szerint kellene megítélni, továbbá bátrabban kellene vádat emelni, valamint elmarasztaló ítéleteket hozni, s így talán a latencia is csökkenne.

41 Németh (2000) 115.

42 Magyar Helsinki Bizottság (2015) 9.

43 Uo. 10.

IRODALOMJEGYZÉK

1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről
1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 22/2010. (OT 10.) ORFK utasítás az Európa Tanács Kínzásellenes Bizottsága (CPT) ajánlásainak végrehajtásáról
- Blaskó Béla – Miklós Irén – Pallagi Anikó – Polt Péter – Schubauer László (2013): *Büntetőjog különös rész I.* Budapest–Debrecen, Rejtjel Kiadó.
- Case of A. and others v. the United Kingdom. (Applikation no.: 3455/05.) Forrás: <http://ejil.talk.org/european-court-decides-a-and-others-v-united-kingdom>. (2016. 06. 06.)
- Case of Selmouni v. France. Forrás: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{„appno“:„\[,25803/94“\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{„appno“:„[,25803/94“]}) (2016. 06. 06.)
- Case of Tekin v. Turkey. Forrás: <http://kuria-birosag.hu/hu/ejeb/tekin-torokorszag-elleni-ugye2249693>. (2016. 06. 06.)
- Case of Tomasi v. France. Forrás: www.refworld.org/docid/3ae6b70210.html. (2016. 06. 06.)
- Daschner-Prozess. Forrás: <https://de.wikipedia.org/wiki/Daschner-Prozess> (2010. 11. 04.)
- Emberi Jogok Európai Egyezménye. Róma, 1950. november 4.
- Magyar Helsinki Bizottság (2015): *Lejt a pálya – a hivatásosok által elkövetett bántalmazások.*
- Németh Zsolt (2000): A kényszervallatás kriminológiája – avagy a kényszervallatás ártalmairól. In: *Belügyi Szemle*, 48. évf. 7–8. sz. 108–120.
- Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya. New York, 1966. december 16.
- Polt Péter (szerk.) (2013): *Új Btk Kommentár.* Budapest, NKTK.
- Strafgesetzbuch (StGB): 240. § Abs. 4. Nr. 3: Nötigung im Amt (Nötigung in einem besonders schweren Fall), 357. § Abs. 1.: Verleitung eines Untergebenen zur Nötigung.
- Tóth Mihály (2004): A kényszervallatás bűncselekményének hagyományos formái és újabb határesetei. In: Korinek László – Kőhalmi László – Herke Csongor (szerk.): *Emlékkönyv Ferencz Zoltán egyetemi adjunktus halálának 20. évfordulójára.* Pécs, PTE.

SUMMARY

Third Degree Cases Before the European Court of Human Rights

BAKONYI Mária

Crimes in the third degree are punishable under the Hungarian criminal code too and it also runs counter to the prohibition of torture, inhuman or degrading treatment defined in international conventions. After describing the difficulties in proving third degree I am going to present cases initiated for the infringement of the prohibition of torture, the general principles of the case law applied by the European Court of Human Rights and two specific cases. In the course of searching for the causes of the third degree I will try to reply to the fact why this illegal method is still practised.